

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ржемовського Владислава Миколайовича на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 6/1 від 20 травня 2026 року

Присутні:

директор навчально-наукового інституту права, д.ю.н., професор, заслужений юрист України В.В. Топчій, заступник директора з навчально-методичної роботи, к.ю.н., доцент Н.А. Лугіна (науковий керівник), заступник директора з навчально-організаційної роботи, к.ю.н., доцент Омельчук Л.В., *кафедра теорії та історії держави і права*: завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак В.І., д.ю.н., професор кафедри, д.ю.н., професор Н.А. Сердюк, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Сіренко О.В.; *кафедра кримінального права та процесу*: завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., доцент Максименцев М.Г., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Колб О.Г., професор кафедри, к.ю.н., професор В.І. Антипов, професор кафедри, д.ю.н., професор В.В. Лисенко, професор кафедри, д.ю.н. Г.М. Мамка, професор кафедри, д.ю.н., професор А.М. Кислий, доцент кафедри, к.ю.н., доцент О.А. Павлюх, доцент кафедри, к.ю.н., професор І.В. Грицюк, доцент кафедри, к.ю.н. С.О. Софієв, доцент кафедри, к.ю.н. В.П. Любавіна, доцент кафедри, к.ю.н. Д.І. Лопашук, *кафедра цивільного права та процесу*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор Н.В. Білянська, професор кафедри, д.ю.н., професор І.В. Чеховська, професор кафедри, д.ю.н., професор Н.Б. Новицька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.Д. Менів, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.О. Самілик, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Т.Й. Білоус, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.О. Котович, *кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу*: завідувач кафедри, к.ю.н., доцент О.В. Чернецька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Лісова К.С., *кафедра фінансового та податкового права*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор М.В. Глух, *кафедра правничої лінгвістики*: завідувач кафедри, д.ю.н., професор В.А. Миколаєць, доцент кафедри, д.ю.н., доцент О.М. Бодунова (гарант).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Ржемовського Владислава Миколайовича на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету від 24 листопада 2022 року (протокол № 6)

Слухали:

Доповідь здобувача Ржемовського В.М. на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, зумовлену інтенсифікацією транскордонних фінансових потоків, цифровізацією банківської діяльності та зростанням кількості складних фінансових правопорушень, що мають міжнародний характер. Висвітлено стан наукової розробки проблематики, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами у сфері протидії фінансовій злочинності, сформульовано мету й завдання дослідження, окреслено його об'єкт і предмет, охарактеризовано використані методи, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації результатів дисертації та кількості наукових публікацій, а також визначено структуру роботи.

Зокрема, автор розкрив стан наукової розробленості проблеми міжнародної протидії злочинам у банківській сфері крізь призму комплексного поєднання кримінально-правових, кримінологічних, фінансово-правових та міжнародно-правових підходів. У дослідженні проаналізовано категорії «фінансова злочинність», «банківська діяльність», «міжнародне співробітництво у протидії злочинності», «легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом», а також особливості трансформації банківських правопорушень в умовах глобалізації фінансових ринків і розвитку цифрових технологій.

Констатовано, що наявні наукові напрацювання переважно зосереджені на окремих аспектах протидії фінансовим злочинам - зокрема питаннях кримінально-правової кваліфікації, функціонування систем фінансового моніторингу або діяльності окремих міжнародних інституцій, тоді як системне дослідження саме міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері, їх ефективності та взаємодії залишається недостатньо розробленим. Найбільш цінним визначено міждисциплінарний підхід, що поєднує положення кримінології, міжнародного права, фінансового права та банківського регулювання.

Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері розглядаються автором як складна багаторівнева система правових, інституційних та організаційних інструментів, спрямованих на запобігання, виявлення, припинення та розслідування фінансових правопорушень із транскордонним елементом. Визначено, що ця система характеризується високим рівнем інституційної взаємозалежності, динамічністю розвитку та

залежністю від глобальних фінансових і політичних процесів. Дослідження зарубіжного досвіду дозволило виокремити ефективні моделі міжнародної координації, зокрема, діяльність спеціалізованих організацій, механізми обміну фінансовою інформацією, застосування стандартів фінансового моніторингу та ризикоорієнтованих підходів. Встановлено, що у правових системах розвинених держав простежується тенденція до посилення превентивних механізмів, цифровізації процедур фінансового контролю та інтеграції кримінально-правових і адміністративних інструментів протидії банківській злочинності, тоді як в Україні ці процеси перебувають у стадії активного формування.

Автором доведено, що сучасні злочини у банківській сфері характеризуються високим рівнем латентності, складністю фінансових схем, використанням офшорних юрисдикцій та активним застосуванням інформаційних технологій, що суттєво ускладнює їх виявлення та документування. Наголошено, що традиційні підходи до протидії таким злочинам, орієнтовані переважно на національні правові механізми, виявляються недостатньо ефективними в умовах глобалізації. Визначено, що детермінація злочинів у банківській сфері має комплексний характер і включає макроекономічні, інституційні, правові та технологічні чинники, серед яких особливу роль відіграють недосконалість міжнародної координації, прогалини у правовому регулюванні, а також асиметрія доступу до фінансової інформації.

Виділено кілька концептуальних підходів до формування міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері: 1) інституційно-правовий підхід, що передбачає розвиток міжнародних організацій та нормативної бази; 2) превентивно-регуляторний підхід, орієнтований на впровадження стандартів фінансового моніторингу та комплаєнсу; 3) комплексний підхід, що поєднує правові, організаційні, технологічні та аналітичні інструменти. Обґрунтовано доцільність саме комплексної моделі як найбільш ефективної в умовах сучасних викликів. Відзначено, що ключову роль у цій системі відіграють міжнародні стандарти, механізми обміну інформацією, а також взаємодія між фінансовими установами та правоохоронними органами різних держав.

Враховуючи сучасні умови розвитку фінансових ринків, зокрема зростання ролі цифрових активів та фінансових технологій, значна частина існуючих механізмів протидії потребує адаптації до нових ризиків. Разом із тим, базові інструменти, такі як фінансовий моніторинг, ідентифікація клієнтів, міжнародне співробітництво та обмін інформацією, зберігають свою ефективність, хоча і потребують подальшого вдосконалення. Проведеним аналізом встановлено доцільність застосування таких ключових елементів системи: гармонізація законодавства; впровадження ризикоорієнтованого підходу; забезпечення прозорості фінансових операцій; розвиток міжнародної координації; використання сучасних інформаційно-аналітичних технологій.

Ржемовський В.М. висвітлив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також зупинився на основних наукових результатах, що становлять наукову новизну. Підтверджено, що оцінка ефективності міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері має специфічні особливості, зумовлені складністю транскордонної взаємодії та різноманітністю національних правових

систем. Встановлено, що основними чинниками, які знижують ефективність такої протидії, є фрагментарність міжнародного правового регулювання, недостатній рівень обміну інформацією та відсутність єдиних підходів до оцінки ризиків.

Шляхами вирішення зазначених проблем визначено авторські пропозиції щодо вдосконалення міжнародно-правових механізмів, зокрема шляхом посилення координації між державами, розвитку інституцій фінансового моніторингу, впровадження уніфікованих стандартів контролю та підвищення ефективності обміну фінансовою інформацією.

Особливістю сучасних наукових підходів до дослідження банківської злочинності є поєднання визнання її високого рівня суспільної небезпеки з необхідністю забезпечення балансу між фінансовою безпекою та свободою економічної діяльності. Надмірне регуляторне навантаження може негативно впливати на розвиток банківського сектору, що зумовлює потребу в оптимізації механізмів державного та міжнародного контролю.

Окрім наукових джерел, у дисертації проаналізовано міжнародні стандарти, практику діяльності фінансових інституцій, аналітичні матеріали міжнародних організацій, а також національну правозастосовну практику - з метою виявлення ключових проблем та тенденцій розвитку системи протидії злочинам у банківській сфері.

Доведено, що поширені у науковій літературі твердження щодо неефективності міжнародних механізмів протидії фінансовим злочинам потребують уточнення, оскільки необхідно розмежовувати об'єктивні труднощі, пов'язані зі складністю транскордонних правопорушень, та системні недоліки організації міжнародного співробітництва.

Зауважено, що міжнародна практика демонструє різноманітність моделей протидії злочинам у банківській сфері, які відрізняються рівнем централізації, обсягом регуляторного впливу та ступенем інтеграції превентивних і репресивних заходів, однак їх ефективність забезпечується за умови належного балансу між інтересами держав, фінансових установ та суспільства.

Підсумовано, що чинна система міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері формує базові передумови для ефективної боротьби з фінансовими правопорушеннями, проте потребує подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних глобальних викликів, що сприятиме підвищенню рівня фінансової безпеки та ефективності міжнародного співробітництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності - для подальших досліджень проблем міжнародної протидії злочинам у банківській сфері; законотворчій діяльності - під час удосконалення національного законодавства з урахуванням міжнародних стандартів; практичній діяльності - у роботі правоохоронних органів, фінансових установ та підрозділів фінансового моніторингу; освітньому процесі - при викладанні навчальних дисциплін «Кримінологія», «Міжнародне кримінальне право», «Протидія фінансовій злочинності», «Банківське право».

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі запитання:

Максіменцев М.Г. У дослідженні Ви обґрунтовуєте необхідність комплексного підходу до формування міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері. Чим, на Вашу думку, зумовлена недостатня ефективність суто кримінально-правових інструментів у цій сфері, та які саме елементи мають забезпечити дієвість комплексної моделі?

Відповідь: Дякую за запитання. Недатна ефективність виключно кримінально-правових інструментів у протидії злочинам у банківській сфері обумовлена насамперед природою самих правопорушень, які характеризуються високим рівнем латентності, складною фінансовою архітектурою та транскордонністю. Кримінально-правове реагування за своєю суттю є реактивним механізмом, орієнтованим на фіксацію вже вчиненого правопорушення, тоді як сучасна фінансова злочинність потребує випереджального впливу.

Комплексна модель передбачає інтеграцію кількох функціональних блоків: превентивного (фінансовий моніторинг, KYC/AML-процедури, комплаєнс), аналітичного (використання великих даних і ризик-орієнтованих моделей), інституційного (взаємодія фінансових розвідок, міжнародних організацій та правоохоронних органів), а також нормативного (гармонізація законодавства та імплементація міжнародних стандартів). Саме поєднання цих елементів дозволяє не лише реагувати на злочини, але й знижувати ймовірність їх вчинення.

Чернецька О.В. Ви зазначаєте про фрагментарність міжнародно-правового регулювання як одну з ключових проблем. У чому саме проявляється ця фрагментарність і чи є підстави говорити про можливість формування уніфікованої глобальної моделі протидії банківській злочинності?

Відповідь: Дякую за запитання. Фрагментарність міжнародно-правового регулювання проявляється у відсутності єдиного обов'язкового для всіх держав нормативного масиву, який би комплексно регулював питання протидії злочинам у банківській сфері. Натомість існує система «м'якого права» (soft law), представлена рекомендаціями, стандартами та керівними принципами, які мають різний ступінь імплементації у національних правових системах.

Крім того, спостерігається асиметрія у підходах до криміналізації окремих діянь, процедур фінансового моніторингу, стандартів доказування та обміну інформацією. Це створює так звані «регуляторні розриви», які активно використовуються суб'єктами фінансових правопорушень.

Формування уніфікованої глобальної моделі є теоретично можливим, однак на практиці обмежується суверенітетом держав, різницею правових систем та економічних інтересів. Тому більш реалістичною є модель поступової гармонізації через імплементацію міжнародних стандартів і розвиток інституційного співробітництва.

Антипов В.І. Яким чином, на Вашу думку, розвиток фінансових технологій та використання криптоактивів впливають на ефективність існуючих міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері?

Відповідь. Дякую за запитання. Розвиток фінансових технологій суттєво трансформує як саму природу фінансових послуг, так і механізми вчинення правопорушень. Кriptoактиви, децентралізовані фінансові системи (DeFi) та анонімізаційні інструменти створюють нові можливості для приховування походження коштів і ускладнюють їх відстеження.

Існуючі міжнародні механізми, зокрема ті, що базуються на традиційних банківських інститутах, не завжди встигають адаптуватися до цих змін. Основна проблема полягає у відсутності єдиного правового підходу до регулювання криптоактивів, а також у технічній складності їх контролю.

Водночас фінансові технології відкривають і нові можливості для протидії злочинності - зокрема через використання алгоритмів машинного навчання, автоматизованого аналізу транзакцій та побудови ризик-профілів. Таким чином, вплив технологій має подвійний характер: вони одночасно створюють нові ризики та інструменти їх нейтралізації.

Павлюх О.А. У дослідженні Ви наголошуєте на ролі органів фінансової розвідки та на фінансовому моніторингу як на ключовому елементі міжнародної протидії. Чи не вбачаєте Ви ризиків надмірного втручання у приватність та економічну свободу суб'єктів господарювання?

Відповідь: Дякую за запитання. Такі ризики безумовно існують і становлять одну з ключових дилем сучасної фінансово-правової політики. Розширення інструментів фінансового моніторингу, зокрема обов'язкової ідентифікації клієнтів, збору та аналізу фінансової інформації, може створювати передумови для надмірного втручання у приватне життя та господарську діяльність.

Водночас слід виходити з принципу пропорційності, який передбачає баланс між публічними інтересами - фінансова безпека, протидія злочинності та приватними правами. Ефективна модель фінансового моніторингу має базуватися на ризикоорієнтованому підході, що дозволяє диференціювати рівень контролю залежно від ступеня ризику.

Таким чином, питання полягає не у відмові від фінансового моніторингу, а у його оптимізації, забезпеченні прозорості процедур та належних гарантій захисту прав суб'єктів.

Глух М.В. Які, на Вашу думку, є найбільш перспективні напрями вдосконалення міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері в середньостроковій перспективі?

Відповідь: Дякую за запитання. У середньостроковій перспективі доцільно виокремити кілька ключових напрямів розвитку. По-перше, це поглиблення гармонізації законодавства та уніфікація підходів до фінансового моніторингу, що дозволить зменшити регуляторні розриви між юрисдикціями. По-друге, розвиток механізмів оперативного обміну інформацією між державами та фінансовими інституціями, включаючи створення інтегрованих цифрових платформ. По-третє, впровадження інноваційних технологій, зокрема штучного інтелекту та аналізу великих даних, у процесі виявлення підозрілих операцій. По-четверте, посилення ролі публічно-приватного партнерства, що передбачає активну участь банківського сектору у формуванні системи протидії.

І нарешті, важливим є розвиток інституційної спроможності держав, особливо у частині підготовки фахівців, здатних працювати в умовах складних фінансових розслідувань. Сукупна реалізація цих напрямів дозволить підвищити ефективність міжнародних механізмів та адаптувати їх до нових викликів глобальної фінансової системи.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації.

Слово надається науковому керівнику, кандидату юридичних наук, доценту **Лугиній Наталії Анатоліївні**, яка зазначила, що підготовлена Ржемовський Владиславом Миколайовичем дисертаційна робота на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері» є цілісним науковим дослідженням, що підтверджується результатами теоретико-правового аналізу як міжнародних актів і національної законодавчої бази, так і наукового доробку у сфері вивчення вказаної проблематики.

План дослідження дозволив охопити всі ключові питання теми наукового дослідження та досить повно і змістовно висвітлити їх. При цьому здобувач правильно визначив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, ефективно застосував необхідний науковий інструментарій.

Результати, отримані у процесі дослідження, значною мірою сприяють усуненню наявних прогалин у науковому висвітленні теоретичних і прикладних аспектів злочинності у сфері банківської діяльності, їх запобіганню та міжнародним механізмам протидії їх проявам. У дисертації обгрунтовано авторські висновки, що супроводжуються формулюванням нових концептуальних підходів і практично значущих положень, спрямованих на вдосконалення кримінологічного забезпечення протидії злочинності у банківській сфері.

Специфіка обраної теми, а також чітко визначені мета і завдання дослідження зумовили логічну побудову дисертації, послідовність викладення матеріалу та його структурну цілісність. Зміст роботи свідчить про комплексний характер проведеного дослідження, його завершеність і належний рівень наукової обгрунтованості. Дисертація оформлена відповідно до встановлених вимог, що висуваються до наукових робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Загалом робота отримала позитивну оцінку. Відзначено, що дослідження виконано самостійно, що дає підстави вважати автора сформованим науковцем. Підкреслено, що науковий керівник здійснював консультування шляхом надання окремих зауважень і рекомендацій, тоді як здобувач у процесі роботи виявляв наукову самостійність: із частиною зауважень погоджувався, а щодо окремих питань аргументовано відстоював власну позицію.

Вищевикладене свідчить, що дисертаційне дослідження Ржемовського Владислава Миколайовича на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері» представляє самостійне, закінчене дослідження теоретичного характеру, є оригінальним, актуальним, практично значимим і дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Професору кафедри кримінального права та процесу, кандидату юридичних наук, професору Грицюку Ігорю Васильовичу, який зазначив, що представлене дисертаційне дослідження присвячене надзвичайно актуальній та складній науковій проблемі, яка перебуває на перетині міжнародного кримінального права, фінансового права та кримінології. У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків, цифровізації банківських операцій та зростання транснаціонального характеру злочинності у банківській сфері питання формування ефективних міжнародних механізмів протидії таким правопорушенням набуває не лише теоретичного, а й безпосереднього практичного значення.

Практика протидії злочинам у банківській сфері свідчить про поступове посилення ролі міжнародної координації, гармонізації правових підходів та інституційної взаємодії між державами, міжнародними організаціями та фінансовими інституціями. Водночас, попри наявність розвиненої системи міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу, протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму, спостерігається низка системних проблем, пов'язаних із фрагментарністю імплементації таких стандартів, різноманітністю національних правових режимів та обмеженою ефективністю механізмів обміну інформацією.

У цьому контексті дисертаційне дослідження Ржемовського В.М. є своєчасним і обґрунтованим, оскільки автором здійснено комплексний аналіз міжнародно-правових та інституційних засад протидії злочинам у банківській сфері, а також запропоновано концептуальні підходи до вдосконалення відповідних механізмів. Актуальність роботи підтверджується широким колом використаних джерел, включаючи міжнародно-правові акти, рекомендації міжнародних організацій, аналітичні матеріали фінансових інституцій та результати узагальнення правозастосовної практики.

Здобувачем сформульовано низку наукових положень, які характеризуються елементами новизни, зокрема: вперше обґрунтовано концепцію інтегрованої моделі міжнародної взаємодії у сфері протидії банківській злочинності; удосконалено підходи до класифікації міжнародних механізмів протидії фінансовим правопорушенням; дістали подальший розвиток положення щодо співвідношення превентивних і репресивних заходів у міжнародному правовому регулюванні банківської діяльності. Загалом, у дисертації вперше обґрунтовано - 6 положень; удосконалено - 4 положень; набули подальшого розвитку - 6 положень.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації Ржемовського В.М., відображено у 10 наукових публікаціях, з них 4 статті опубліковані у фахових виданнях з юридичних наук, а також 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Кількість праць та інших результатів дисертаційної роботи, у цілому та з формальної точки зору є достатньою для узагальнення та наукового

обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики.

Про практичну значущість і наукову новизну дисертації свідчать також інші її положення, висновки та пропозиції, що відображені у відповідних розділах і підрозділах.

Водночас доцільно звернути увагу на окремі аспекти. Так, дискусійним залишається питання щодо оптимального балансу між суверенітетом держав у сфері фінансового регулювання та необхідністю поглиблення міжнародної координації у боротьбі з банківською злочинністю. Запропоновані автором підходи є загалом переконливими, однак потребують додаткового теоретичного обґрунтування з урахуванням сучасних тенденцій розвитку міжнародного фінансового права.

У цілому дисертаційна робота справляє враження завершеного, логічно структурованого та науково обґрунтованого дослідження, що має як теоретичну, так і практичну значущість. Вважаю дисертаційну роботу закінченим теоретичним дослідженням, цікавим та практично значущим.

Професору кафедри кримінального права, процесу та криміналістики, доктору юридичних наук, доценту Бодуновій О.М., яка підкреслила, що актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, оскільки сучасна банківська система дедалі більше інтегрується у глобальний фінансовий простір, що, своєю чергою, зумовлює трансформацію форм і методів злочинної діяльності.

У результаті проведеного дослідження автором сформульовано низку нових наукових положень, які характеризуються належним рівнем обґрунтованості. При цьому здобувач продемонстрував високий рівень володіння методологічним інструментарієм, використавши системний, порівняльно-правовий, формально-юридичний та кримінологічний методи дослідження.

Дисертація відзначається чіткою структурою та логічною послідовністю викладення матеріалу. Усі розділи взаємопов'язані та підпорядковані досягненню поставленої мети. Особливу увагу слід звернути на ґрунтовний аналіз міжнародних стандартів у сфері протидії фінансовим злочинам, що дозволило автору сформулювати цілісне уявлення про сучасний стан і тенденції розвитку відповідних механізмів.

Разом із тим, окремі положення роботи мають дискусійний характер. Зокрема, питання ефективності існуючих міжнародних механізмів протидії банківській злочинності розглядається автором переважно з позицій нормативного підходу, тоді як емпіричний аналіз їх практичної реалізації міг би бути більш розгорнутим. Це, однак, не знижує загальної наукової цінності дослідження, а лише окреслює перспективи його подальшого розвитку.

Загалом слід відзначити здатність здобувача до критичного аналізу наукових джерел, аргументованого відстоювання власної позиції та ведення наукової полеміки.

Бодунова О.М. зауважила, що у сучасних умовах, забезпечення стабільності банківської системи є одним із ключових чинників економічної безпеки держави. Саме тому питання протидії злочинам у цій сфері набуває

особливого значення, особливо з урахуванням зростання кіберзлочинності, фінансових махінацій та використання складних транснаціональних схем.

У дисертації Ржемовського В.М. запропоновано авторське бачення шляхів удосконалення міжнародних механізмів протидії банківській злочинності, що базується на поєднанні правових, інституційних та технологічних підходів. Робота відзначається широким використанням зарубіжного досвіду, що дозволило забезпечити належний рівень порівняльно-правового аналізу.

Особливої уваги заслуговують пропозиції автора щодо вдосконалення механізмів міжнародного співробітництва, зокрема у частині обміну фінансовою інформацією, координації діяльності правоохоронних органів та гармонізації законодавства. Реалізація таких пропозицій може сприяти підвищенню ефективності протидії злочинам у банківській сфері.

Бодунова О.М. акцентувала увагу на концептуальній завершеності дослідження, підкресливши, що дисертантові вдалося сформувати цілісну наукову модель міжнародно-правового реагування на банківську злочинність. Особливу цінність, на думку доповідачки, становить запропонована автором класифікація міжнародних механізмів протидії, яка виходить за межі традиційного поділу на договірні та інституційні інструменти, і включає також гібридні форми співпраці, що формуються на стику публічного та приватного секторів.

Автор обґрунтовано доводить недостатність суто національних кримінально-правових засобів у протидії транснаціональним банківським злочинам, аргументуючи необхідність посилення ролі міжнародних організацій та наднаціональних регуляторів. Водночас слід звернути увагу на дискусійність окремих положень, зокрема щодо можливості уніфікації кримінально-правових норм у банківській сфері на глобальному рівні, що потребує додаткового врахування принципу державного суверенітету.

Разом з тим, окремі положення щодо універсалізації кримінальної відповідальності потребують більш чіткої аргументації з урахуванням різниці у правових системах континентального та англосаксонського типу.

Бодунова О.М. відзначила високий рівень міждисциплінарності дослідження, зокрема в частині поєднання кримінально-правового, фінансово-правового та міжнародно-правового аналізу. Вона наголосила, що автору вдалося не лише описати існуючі міжнародні механізми, але й критично оцінити їх ефективність у сучасних умовах цифровізації банківської діяльності.

На особливу увагу заслуговує аналіз ролі міжнародних фінансових інституцій у запобіганні злочинам у банківській сфері. Дисертант переконливо доводить, що ефективність протидії значною мірою залежить від рівня координації між державами та недержавними суб'єктами, включаючи банки, фінансові регулятори та міжнародні організації.

Крім того, слід підкреслити практичну значущість запропонованих рекомендацій щодо вдосконалення механізмів обміну фінансовою інформацією, що є ключовим елементом боротьби з транснаціональною банківською злочинністю.

Доповідачка позитивно оцінила висновок про те, що ефективність міжнародних механізмів значною мірою залежить від їх здатності адаптуватися до нових викликів, зокрема кіберзлочинності та використання фінансових технологій у злочинних цілях. У цьому контексті Бодунова О.М. підтримала ідею автора щодо необхідності створення більш гнучких і динамічних механізмів міжнародної взаємодії.

Доповідачка підкреслила прикладний характер дослідження, зазначивши, що його результати можуть бути використані не лише у науковій, але й у правозастосовній діяльності. Вона відзначила, що автору вдалося сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практики протидії злочинам у банківській сфері.

Особливої уваги, на думку доповідачки, заслуговують рекомендації щодо посилення міжнародного співробітництва у сфері фінансового моніторингу та обміну інформацією між правоохоронними органами різних держав. Ці пропозиції є своєчасними та відповідають сучасним викликам глобалізованого фінансового середовища.

Доктор юридичних наук, доцент Бодунова О.М. акцентувала на актуальності і новизні роботи, підтримала доповідачів і запропонувала проголосувати за роботу Ржемовського Владислава Миколайовича щодо захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

до дисертації Ржемовського Владислава Миколайовича на тему
«Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Характерною ознакою сучасного етапу розвитку міжнародних фінансових відносин є поглиблення глобалізаційних, інтеграційних і цифрових процесів, що істотно змінюють як функціонування банківської системи, так і характер криміногенних загроз у цій сфері. На початку ХХІ ст. банківська діяльність дедалі більше виходить за межі національних юрисдикцій, набуваючи транскордонного характеру, який охоплює світовий рух капіталу, дистанційне обслуговування клієнтів, електронні платіжні інструменти, криптоактиви, автоматизовані фінансові сервіси та складні моделі ідентифікації учасників фінансових операцій. За таких умов банківська система виступає не лише об'єктом кримінально-протиправних посягань, а й каналом переміщення злочинних активів, інфраструктурою легалізації доходів, середовищем фінансування організованої злочинності, тероризму, санкційного обходу та прихованого виведення капіталу.

Масштаб відповідних загроз підтверджується міжнародною аналітикою. За оцінками Nasdaq Verafin, у 2023 р. через глобальну фінансову систему пройшло близько 3,1 трлн доларів США незаконних коштів, а очікувані глобальні втрати від шахрайських схем і фінансового шахрайства становили 485,6 млрд доларів США. Водночас FATF у Annual Report 2022–2023 окремо акцентує увагу на пріоритетності розшуку, арешту та повернення активів, що свідчить про

посилення міжнародного значення механізмів протидії фінансовій злочинності. Додатково про технологічне ускладнення таких посягань свідчать дані FBI Internet Crime Complaint Center, відповідно до яких у 2024 р. було зареєстровано 859 532 скарги, із заявленими збитками 16,6 млрд доларів США, а також результати досліджень BioCatch, за якими значна частина представників фінансового сектору вказує на більш ефективне використання злочинцями інструментів штучного інтелекту порівняно з можливостями банків щодо їх своєчасного виявлення.

Найбільш поширеними проявами злочинності у банківській сфері є легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, шахрайські операції з банківськими рахунками та платіжними інструментами, незаконне використання електронних банківських сервісів, маніпулювання клієнтською ідентифікацією, використання підставних осіб і компаній, приховане переміщення активів через транскордонні фінансові канали, зловживання у сфері кредитування, незаконні операції з криптоактивами, а також дії, спрямовані на обхід міжнародних санкційних обмежень. Особливе місце у структурі таких посягань посідають злочини, пов'язані з використанням банківської інфраструктури для обслуговування організованої злочинності, воєнної економіки держави-агресора, підсанкційних суб'єктів та інших ризикових фінансових мереж. За даними Chainalysis, у 2025 р. незаконні криптоадреси отримали щонайменше 154 млрд доларів США, а обсяги, пов'язані із санкційними суб'єктами, істотно зросли, що підтверджує посилення ролі цифрових активів у сучасних фінансово-злочинних схемах.

У зв'язку з цим міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері набувають значення не лише як система правових засобів боротьби з окремими кримінальними правопорушеннями, а як складова забезпечення фінансової, економічної та національної безпеки держав. До таких механізмів належать міжнародні стандарти FATF, конвенційні інструменти протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму, регуляторні вимоги у сфері банківського нагляду, санкційні режими, механізми міжнародної правової допомоги, обміну фінансовою інформацією, розшуку та повернення активів, а також наднаціональні інституційні моделі, що формуються в межах Європейського Союзу. Особливе значення має AML/CFT-пакет ЄС 2024 р. та створення Агентства ЄС з протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму, що засвідчує перехід від фрагментарного регулювання до більш цілісної європейської архітектури фінансового контролю.

Для України актуальність дослідження міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері додатково зумовлена умовами воєнного стану, повномасштабною збройною агресією РФ, необхідністю блокування фінансових каналів держави-агресора, запобіганням санкційному обходу, протидією легалізації злочинних активів та забезпеченням стійкості національної банківської системи. Водночас євроінтеграційний курс України потребує не лише формального наближення законодавства до стандартів ЄС і FATF, а й реальної інституційної, технологічної, платіжної та правозастосовної сумісності з європейською AML/CFT-архітектурою, включаючи розвиток реєстру рахунків,

регулювання віртуальних активів, удосконалення фінансового моніторингу, SEPA-сумісність та підвищення ефективності міжнародної взаємодії у сфері виявлення, арешту і повернення активів.

Отже, злочини у банківській сфері в сучасних умовах мають транснаціональний, технологічно ускладнений і безпековий характер, а їх протидія неможлива без належного використання міжнародно-правових, інституційних, регуляторних, санкційних і цифрових механізмів. Саме тому дослідження міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері становить значний науковий і практичний інтерес, оскільки дає змогу оцінити їхню функціональну спроможність, визначити межі імплементації у національне законодавство, узгодити кримінально-правові та банківсько-регуляторні засоби реагування, а також сформулювати пропозиції щодо посилення фінансової безпеки України в умовах війни, цифровізації та європейської інтеграції.

Кримінологічні засади запобігання злочинності, у тому числі у сфері економіки, фінансів і банківської діяльності стали предметом наукових досліджень В. С. Батиргарєвої, В. М. Бесчастного, В. В. Василевича, М. Г. Вербенського, І. А. Вітюка, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, О. М. Джужі, Г. В. Дідківської, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, О. Є. Користіна, О. М. Костенка, О. Г. Кулика, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, С. А. Мозоля, В. М. Поповича, Ю. В. Орлова, В. В. Сазонова, Ю. В. Тарасевича, Д. М. Тичини, О. В. Тихонової, В. В. Топчія, В. В. Чернея, С. С. Чернявського, В. І. Шакуна та інші.

Серед зарубіжних учених окремі аспекти злочинності у фінансовій, банківській та економічній сферах, а також питання транснаціонального кримінального права, міжнародного фінансового регулювання, AML/CFT-стандартів і захисту фінансових інтересів держав досліджували Neil Boister, Graham Brooks, Chris Brummer, Elena Carloni, R. Chapman, Thomas Cottier, Donatella della Porta, Marc Engelhart, Michela Gnaldi, André Klip, Hein Kötz, Felix I. Lessambo, Guy Stessens, Edwin H. Sutherland, Klaus Tiedemann, Alberto Vannucci, Konrad Zweigert та ін.

Узагальнення та критичний аналіз наукових праць зазначених учених дали змогу сформулювати комплексну теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження, визначити його наукову позицію, обґрунтувати вибір предмета й методів пізнання, а також окреслити напрями вдосконалення системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності в сучасних умовах розвитку України.

Водночас, визнаючи вагомий внесок зазначених науковців у розроблення предмету дослідження, слід наголосити, що проблема міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері залишається недостатньо дослідженою саме як цілісне теоретико-правове явище. У науковому обігу бракує комплексного підходу, який би поєднував кримінально-правову характеристику таких злочинів, їх кримінологічні ознаки, міжнародно-правові стандарти протидії, цифрові фінансові інструменти та безпекові виклики, зумовлені сучасними збройними конфліктами.

Особливої актуальності така проблематика набуває в умовах повномасштабної збройної агресії РФ проти України, коли банківська

інфраструктура виконує не лише економічну, а й безпекову функцію. Через фінансові канали можуть здійснюватися легалізація злочинних доходів, приховане переміщення активів, фінансування організованої злочинності, підтримка підсанкційних суб'єктів, обхід міжнародних санкцій та обслуговування воєнної економіки держави-агресора. У таких умовах міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері мають розглядатися не лише як сукупність правових норм, рекомендацій чи інституційних процедур, а як багаторівнева система забезпечення фінансової, економічної та національної безпеки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане на кафедрі кримінального права та кримінального процесу Державного податкового університету відповідно до Кіотської декларації про зміцнення потенціалу у сфері запобігання злочинності та правосуддя (ухваленої на Чотирнадцятому Конгресі ООН з питань запобігання злочинності та кримінального правосуддя, м. Кіото, Японія, 2021 р.), а також Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126), Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021), Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019), Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року (рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27.12.2019 р. № 797), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023).

Темі дисертації затверджено вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретичне узагальнення та розв'язання комплексної науково-прикладної задачі щодо міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері, а також розроблення пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення національного законодавства, фінансово-моніторингової, банківсько-регуляторної та правоохоронної практики України з урахуванням міжнародних стандартів та умов воєнного стану.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі задачі:

- розкрити методологію дослідження міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері;
- визначити зміст злочинів у банківській сфері як об'єкту кримінологічного дослідження
- узагальнити міжнародні та національні підходи до класифікації злочинів у банківській сфері;
- охарактеризувати конвенційні міжнародно-правові механізми протидії злочинам у банківській сфері;
- здійснити системний аналіз інституційних механізмів протидії злочинам у банківській сфері;

– проаналізувати механізми Європейського Союзу щодо протидії злочинам у банківській сфері;

– виокремити стратегічні орієнтири санкційно-безпекових механізмів протидії злочинам у банківській сфері;

– окреслити напрями імплементації міжнародних стандартів протидії злочинам у банківській сфері в Україні;

– здійснити порівняльний аналіз моделей імплементації міжнародних стандартів протидії злочинам у банківській сфері на прикладі країн-членів ЄС;

– запропонувати напрями вдосконалення національної системи протидії злочинам у банківській сфері в умовах європейської інтеграції та воєнного стану.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері протидії злочинам у банківській сфері.

Предмет дослідження – міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері.

Методологічну основу дисертації становить поліметодологічний підхід, зумовлений міжгалузевим характером предмета дослідження. На філософському рівні застосовано *діалектичний метод* – для дослідження міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємообумовленості з процесами фінансової безпеки, євроінтеграції, цифровізації та воєнного стану (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1–2.4, 3.1, 3.3); *синергетичний підхід* – для осмислення AML/CFT-системи як відкритого, динамічного й багаторівневого явища (підрозділи 1.1, 2.2–2.4, 3.1–3.3). На загальнонауковому рівні використано *системний метод* – для розгляду міжнародних механізмів як сукупності конвенційних, інституційних, європейських наднаціональних, санкційно-безпекових і національно-імплементаційних елементів (підрозділи 1.1, 2.1–2.4, 3.1–3.3); *функціональний метод* – для оцінювання спроможності цих механізмів забезпечувати запобігання, виявлення, блокування, розслідування та припинення злочинних практик у банківській сфері (підрозділи 2.1–2.4, 3.1, 3.3); *аксіологічний метод* – для з'ясування значення відповідних механізмів у забезпеченні фінансової безпеки держави, стабільності банківської системи та захисту прав учасників банківських правовідносин (підрозділи 1.1, 1.3, 2.4, 3.1); *статистичний, соціологічний та емпірично-аналітичний методи* – для аналізу кількісних показників, інституційних звітів, аналітичних матеріалів і результатів авторського емпіричного дослідження (підрозділи 1.3, 2.4, 3.1–3.3). На спеціально-юридичному рівні застосовано *порівняльно-правовий метод* – для зіставлення міжнародних, європейських і національних підходів, а також аналізу моделей імплементації у державах – членах ЄС (підрозділи 1.2, 2.1–2.4, 3.2, 3.3), а також для розкриття змісту конвенційних, інституційних і наднаціональних механізмів протидії злочинам у банківській сфері (розділ 2); *формально-юридичний метод* – для аналізу міжнародних договорів, актів ЄС, стандартів FATF, документів MONEYVAL і законодавства України (підрозділи 1.1–1.4, 2.1–2.4, 3.1, 3.3); *історико-правовий метод* – для дослідження генези міжнародного та європейського правового регулювання у сфері AML/CFT і протидії фінансовій злочинності (підрозділи 2.1–2.3); *догматичний метод* – для

формулювання авторських понять, класифікацій, узагальнень і пропозицій *de lege ferenda* (підрозділи 1.1–1.4, 3.3, висновки до розділів 1–3, загальні висновки). Як допоміжний емпіричний інструмент використано аналітику блокчейн-транзакцій – для правового й кримінологічного аналізу криптоактивних механізмів санкційного обходу без підміни формально-юридичного, кримінально-правового та процесуального аналізу (підрозділи 2.4, 3.1, 3.3).

Емпіричну базу дослідження становлять результати опитування 388 працівників правоохоронних органів і фінансового сектору, діяльність яких пов'язана з протидією кримінальним правопорушенням у сфері банківської діяльності; звіти та узагальнення Державної служби фінансового моніторингу України, Національного банку України, низки міжнародних інституцій – FATF, MONEYVAL, Europol, FBI IC3, Nasdaq Verafin, BioCatch, ComplyAdvantage, Chainalysis, KPMG, EBA та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних досліджень, у якому на сформульовано кримінологічні засади міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері, обґрунтовано напрями їх імплементації у систему кримінально-правового, фінансово-моніторингового, банківсько-регуляторного та санкційного забезпечення фінансової безпеки України з урахуванням умов воєнного стану, цифровізації фінансових ринків, трансформації сучасних криміногенних загроз і європейської інтеграції. Найсуттєвішими вважаються такі положення:

– розроблено цілісну концепцію протидії злочинам у банківській сфері, у межах якої кримінологічну характеристику таких злочинів, їх стан, структуру, динаміку, латентність, детермінанти, особу правопорушника та віктимологічні особливості поєднано із системою міжнародних механізмів протидії та напрями їх імплементації у законодавство і правозастосовну практику України;

– запропоновано класифікацію злочинів у банківській сфері: злочини проти встановленого порядку здійснення банківської діяльності, що посягають на регуляторні та інституційні основи функціонування банківського ринку (ст. 218-1, 220-1, 220-2 КК України); злочини проти фінансової безпеки та інструментарію банківської системи, пов'язані з використанням грошового обігу, платіжної інфраструктури, банківських інструментів, механізмів руху, приховування чи маскування незаконних коштів (ст. 199, 200, 209, 209-1, 222-1, 232-1, 232-2 КК України); злочини проти майнових прав та законних інтересів учасників банківських правовідносин, які охоплюють посягання на інтереси банків, клієнтів і контрагентів із використанням специфічної інфраструктури рахунків, платіжних засобів, кредитних механізмів і фінансової інформації (ст. 190, 191, 192, 222 КК України); злочини у сфері службових, інформаційних та комплаєнс-відносин у банківській діяльності, що вчиняються спеціальними або функціонально пов'язаними суб'єктами та пов'язані зі зловживанням повноваженнями, порушенням службових обов'язків, службовим підробленням, розголошенням банківської таємниці, незаконним використанням інсайдерської інформації, несанкціонованим доступом до інформаційних систем або

ігноруванням внутрішніх контрольних процедур (ст. 231, 232, 232-1, 361, 361-1, 361-2, 362, 363, 364, 364-1, 366, 367 КК України);

– аргументовано, що система міжнародних механізмів протидії злочинам у банківській сфері становить цілісну, структурно впорядковану систему, яка ґрунтується на поєднанні норм міжнародного права, права Європейського Союзу, стандартів FATF, MONEYVAL, Базельського комітету з банківського нагляду, Егмонтської групи та національного законодавства держав, що імплементують відповідні стандарти й охоплює конвенційний, інституційний, європейський наднаціональний, санкційно-безпековий та національно-імплементаційний виміри і спрямована на забезпечення фінансової безпеки шляхом запобігання, виявлення, блокування, розслідування та припинення злочинних практик, пов'язаних із використанням банківської інфраструктури для легалізації доходів, фінансування тероризму, прихованого переміщення активів, санкційного обходу та реалізації транснаціональних фінансово-злочинних охем;

– на основі аналізу міжнародних стандартів, аналітичних матеріалів, звітів компетентних інституцій та результатів емпіричного дослідження встановлено, що найбільш поширеними формами злочинів у банківській сфері є легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, шахрайські операції з банківськими рахунками та платіжними інструментами, незаконне використання електронних банківських сервісів, маніпулювання клієнтською ідентифікацією, використання підставних осіб і компаній, приховане переміщення активів через транскордонні фінансові канали, зловживання у сфері кредитування, незаконні операції з криптоактивами та дії, спрямовані на обхід міжнародних санкційних обмежень, що визначають сучасну кримінологічну політику у сфері захисту банківської системи та фінансової безпеки держави;

– сформовано складові кримінологічного забезпечення протидії злочинам у банківській сфері, до яких віднесено: об'єкт захисту – банківську систему, порядок здійснення банківської діяльності, майнові права учасників банківських правовідносин і фінансову безпеку держави; характеристику криміногенної ситуації у банківській сфері, що охоплює стан, структуру, динаміку, латентність, детермінанти, особу правопорушника та віктимологічні особливості відповідних злочинів; суб'єктів протидії – міжнародні та європейські інституції, підрозділи фінансової розвідки, банківські регулятори, органи фінансового моніторингу, правоохоронні органи, прокуратуру, суди, АРМА, НБУ, ДСФМУ та суб'єктів первинного фінансового моніторингу; заходи протидії, що реалізуються через кримінально-правові, фінансово-моніторингові, банківсько-наглядові, санкційні, конфіскаційні, інформаційно-аналітичні та міжнародно-коопераційні інструменти з метою мінімізації криміногенних ризиків, усунення причин і умов злочинності, підвищення ефективності міжвідомчої взаємодії та забезпечення реальної спроможності держави протидіяти банківській злочинності;

– розроблено функціональну систему взаємодії суб'єктів міжнародної та національної протидії злочинам у банківській сфері шляхом кримінального аналізу, фінансового моніторингу, банківського нагляду, санкційного контролю, прокурорської координації, міжнародної правової допомоги як взаємопов'язаних

елементів єдиної системи попередження, виявлення, припинення, розслідування злочинних практик, пов'язаних із використанням банківської сфери;

удосконалено:

– поняття «злочини у банківській сфері», яке запропоновано розглядати крізь поєднання нормативного, кримінологічного та функціонально-інституційного вимірів, що дає змогу охопити як кримінально карані посягання на банківські ресурси, майнові права учасників банківських відносин і порядок здійснення банківської діяльності, так і використання банківської системи як інструменту легалізації злочинних доходів, фінансування тероризму, санкційного обходу та транснаціонального переміщення активів;

– систему детермінант злочинів у банківській сфері в Україні шляхом їх диференціації на економічні, організаційно-управлінські, правові, кадрові, технологічні, корпоративно-етичні та корупційні чинники, що в сукупності визначають криміногенний потенціал банківського середовища і впливають на рівень латентності відповідних посягань;

– доктринальне розуміння об'єкта кримінально-правової охорони у банківській сфері як комплексної системи суспільних відносин, що забезпечують встановлений порядок банківської діяльності, захист майнових прав клієнтів і банківських установ, стабільність фінансового ринку, ефективне функціонування фінансового моніторингу та фінансову безпеку держави;

– кримінологічну характеристику особи правопорушника у банківській сфері з виокремленням типології суб'єктів – внутрішнього банківського інсайдера, посадової особи банку, працівника комплаєнсу, зовнішнього шахрая, організатора фінансової схеми, професійного посередника, номінального директора, кіберзлочинця, бенефіціара злочинного доходу та суб'єкта санкційного обходу – з визначенням їх соціально-демографічних, кримінально-правових і морально-психологічних ознак;

дістало подальшого розвитку:

– концептуалізація протидії злочинам у банківській сфері за напрямками: легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом; фінансування тероризму; шахрайські операції з банківськими рахунками, платіжними інструментами та електронними банківськими сервісами; використання банківської інфраструктури для прихованого переміщення активів; зловживання у сфері кредитування; незаконне використання криптоактивів; обхід міжнародних санкційних обмежень; фінансове забезпечення підсанкційних суб'єктів та воєнної економіки держави-агресора, що передбачає комплекс кримінологічних, кримінально-правових, фінансово-моніторингових, санкційних, конфіскаційних та міжнародно-коопераційних заходів щодо виявлення, відстеження, блокування, арешту, конфіскації й повернення активів злочинного походження;

– наукове обґрунтування AML/CFT-системи як складової фінансової та національної безпеки держави, що в умовах воєнного стану виконує не лише превентивну функцію протидії відмиванню доходів і фінансуванню тероризму, а й безпекову щодо виявлення, блокування та нейтралізації фінансових каналів, пов'язаних із санкційним обходом, прихованим переміщенням капіталу, підтримкою підсанкційних осіб, використанням криптоактивів,

транснаціональних посередницьких структур і банківської інфраструктури в інтересах збройної агресії;

– кримінологічна характеристика віктимологічних особливостей злочинів у банківській сфері з виокремленням типології потерпілих, до яких віднесено клієнтів-фізичних осіб у споживчому сегменті, клієнтів-юридичних осіб у корпоративному сегменті, банк як юридичну особу, державу як суб'єкта фінансової безпеки та бенефіціара коштів міжнародної допомоги, а також фінансову систему як об'єкт криміногенного впливу; визначено фактори віктимності, пов'язані з цифровою необізнаністю, інформаційною вразливістю, недостатністю внутрішнього контролю, слабкістю комплаєнс-процедур, залежністю від дистанційних фінансових сервісів і транскордонних банківських операцій;

– перспективи AML/CFT-системи на основі кримінологічних критеріїв ефективності, відповідно до яких реальна спроможність держави протидіяти злочинам у банківській сфері визначається не лише рівнем нормативного закріплення міжнародних стандартів, а й операційними чинниками, зокрема технологічною зрілістю фінансової розвідки, якістю фінансового аналізу, сталістю міжвідомчої взаємодії, розвитком паралельного фінансового розслідування, здатністю компетентних органів забезпечувати рух за коштами й активами, доказове використання фінансово-розвідувальної інформації, арешт, конфіскацію та повернення активів;

– теоретичні підходи до імплементації міжнародних стандартів протидії злочинам у банківській сфері у державах – членах Європейського Союзу, що передбачають узагальнення позитивного досвіду щодо координації між підрозділом фінансової розвідки, банківським наглядом і правоохоронними органами, цифрової інтеграції реєстрів, розвитку наглядової аналітики, посилення контролю за небанківськими зобов'язаними суб'єктами та постачальниками послуг у сфері криптоактивів, а також розшуку, заморожування, конфіскації та управління активами з визначенням елементів, придатних для впровадження у національну систему протидії злочинам у банківській сфері;

– напрями використання аналітики блокчейн-транзакцій як допоміжного емпіричного інструменту правового і кримінологічного аналізу криптоактивних механізмів обходу санкцій, легалізації злочинних доходів, прихованого переміщення активів та фінансування підсанкційних або пов'язаних із воєнною агресією суб'єктів, що не замінює формально-юридичного, кримінально-правового й процесуального аналізу, але розширює можливості виявлення типологій фінансового обходу, встановлення зв'язків між учасниками транзакцій та обґрунтування напрямів удосконалення AML/CFT-регулювання у сфері віртуальних активів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості їх використання у:

– науково-дослідній діяльності – як теоретико-методологічна основа для подальших наукових досліджень проблем протидії злочинам у банківській сфері, міжнародних механізмів боротьби з фінансовою злочинністю, удосконалення

AML/CFT-системи, санкційного контролю, фінансового моніторингу та забезпечення фінансової безпеки держави;

– *правотворчій діяльності* – для підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства України, а також його узгодження з міжнародними стандартами, рекомендаціями FATF, актами Європейського Союзу та сучасною європейською AML/CFT-архітектурою;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення практики протидії злочинам у банківській сфері, розроблення відомчих і міжвідомчих нормативно-правових актів, методичних рекомендацій, алгоритмів міжвідомчої взаємодії, а також підвищення ефективності діяльності органів правопорядку, Держфінмоніторингу, банківських установ, регуляторів і суб'єктів фінансового моніторингу;

– *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, навчальних і навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань та інших дидактичних матеріалів із кримінального права, кримінології, фінансового права, банківського права, а також при проведенні різних видів занять у процесі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» і в системі підвищення кваліфікації працівників органів правопорядку, прокуратури, БЕБ, Держфінмоніторингу, НБУ та інших суб'єктів протидії злочинам у банківській сфері.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі кримінального права та процесу Державного податкового університету. Результати дослідження були оприлюднені на 6 Міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Окремі аспекти дослідження злочинності у банківській сфері. «Правове відновлення України як потужної європейської держави через призму міжнародного досвіду». Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції. К.: ДУІТ, 2024. С.224-232; Міжнародні механізми протидії шахрайству у банківській сфері. «Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes». - Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. - European Open Science Space. February 3-5, - 2025. Zurich, Switzerland, С.61-64.; Спеціальний орган розслідування злочинів у банківській сфері: за і проти. «Modern Science is the Connection Between Scientific Research and Economic Development» - Матеріали 1-ї Міжнародної науково-практичної конференції. - European Open Science Space. February 10-12, Львів, Україна. С. 30-33.; Органи фінансової розвідки в системі протидії злочинам у фінансовій сфері. «Modern Scientific Research: Theoretical and Practical Aspects» - 2-nd International Scientific and Practical Conference. - Матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної конференції. - European Open Science Space. May 26-28, 2025, Riga, Latvia. С. 224-229.; Механізми протидії злочинам у банківській сфері в рамках взаємодії Україна - Європейський Союз з урахуванням воєнного стану. - 4-та Міжнародна науково-практична конференція. - European Open Science Space. Jun 02-04, 2025, Valencia, Spain. С. 71-74.; Колізія між завданнями національної системи фінмоніторингу та адміністративною моделлю функціонування Держфінмоніторингу. «Scientific Innovation: Theoretical Insights and Practical Impacts» - 4-та Міжнародна науково-практична

конференція. - European Open Science Space. Dec. 08-10, 2025, Napoli, Italy. С. 181-184.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 10 наукових публікаціях, з яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, 6 тез наукових повідомлень на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, опублікованих у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій та збірнику матеріалів до всеукраїнського круглого столу.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (229 джерел на 24 сторінках) і додатків (6 додатків на 25 сторінках), загальний обсяг дисертації становить 265 сторінок, із них основного тексту 196 сторінок.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України, в яких опубліковані наукові результати дисертації:

1. Ржемовський В.М. Окремі аспекти запобігання злочинності у сфері банківської діяльності: міжнародний досвід. *Наше право* № 1, 2024. С.254-258. DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2024.1.33>

2. Ржемовський В.М. Суб'єкти запобігання злочинності у банківській сфері. *Європейські перспективи* № 2, 2024. С.191-196. DOI: <https://doi.org/10.32782/ep.2024.2.29>

3. Rzhemovskyi V.M. International mechanisms of crime prevention in the field of banking. *Право. UA* № 1, 2024. С.198-202.

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.2.30>

4. Ржемовський В.М. Крипто-механізми обходу санкцій як виклик для міжнародної AML/CFT-архітектури: кейс A7A5 та ініціатива України щодо нового регуляторного інструменту ЄС. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління* № 1, 2026. С.58-65.

DOI: [10.32689/2617-9660-2026-1\(37\)-58-65](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2026-1(37)-58-65)

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

5. Ржемовський В.М. Окремі аспекти дослідження злочинності у банківській сфері. «Правове відновлення України як потужної європейської держави через призму міжнародного досвіду» Матеріали XIV Міжнародної науковопрактичної конференції. К.: ДУІТ, 2024 С.224-232.

6. Ржемовський В.М. Міжнародні механізми протидії шахрайству у банківській сфері. «Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes». - Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. - European Open Science Space. February 3-5, - 2025. Zurich, Switzerland, С.61-64.

URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/02/Zurich_Switzerland_3.02.25.pdf.

7. Ржемовський В.М. Спеціальний орган розслідування злочинів у банківській сфері: за і проти. «Modern Science is the Connection Between Scientific Research and Economic Development» - Матеріали 1-ї Міжнародної науково-практичної конференції. - European Open Science Space. February 10-12, Львів, Україна. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/02/Lviv_Ukraine_10.02.25.pdf.

8. Ржемовський В.М. Органи фінансової розвідки в системі протидії злочинам у фінансовій сфері. «Modern Scientific Research» Theoretical and Practical Aspects» - 2-nd International Scientific and Practical Conference». - Матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної конференції. - European Open Science Space. May 26-28, 2025, Riga, Latvia. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/05/Riga_Latvia_26.05.25.pdf.

9. Ржемовський В.М. Механізми протидії злочинам у банківській сфері в рамках взаємодії Україна- Європейський Союз з урахуванням воєнного стану. «Global Directions in Scientific Research and Technological Development» - 4-та Міжнародна науково-практична конференція. - European Open Science Space. Jun 02-04, 2025, Valencia, Spain. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/06/Valencia_Spain_2.06.25.pdf.

10. Ржемовський В.М. Колізія між завданнями національної системи фінмоніторингу та адміністративною моделлю функціонування Держфінмоніторингу. «Scientific Innovation: Theoretical Insights and Practical Impacts» - 4-та Міжнародна науково-практична конференція. - European Open Science Space. Dec. 08-10, 2025, Neapoli, Italy. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/12/Naples_Italy_08.12.25.pdf.

Характеристика особистості здобувача. Ржемовський Владислав Миколайович народився 17 червня 1972 року в смт Любашівка Одеської області. Закінчив у 2004 році Академію адвокатури України.

Одружений. Має доньку.

Адвокат - індивідуальна адвокатська діяльність.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує необхідну легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Ржемовського Владислава Миколайовича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ржемовського Владислава Миколайовича на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ржемовського Владислава Миколайовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Ржемовського Владислава Миколайовича на тему «Міжнародні механізми протидії злочинам у банківській сфері» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 29; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової
програми 081 «Право»



Олеся БОДУНОВА